

Телеком Србија

Предузеће за телекомуникације а.д.

Београд, Таковска бр. 2.

ДЕЛОВОДНИ БРОЈ: 594479/1 - 2021
ДАТУМ: 29-12-2021
ИНТЕРНИ БРОЈ:
БРОЈ ИЗ ЛКРМ:
КАБИНЕТ ГЕНЕРАЛНОГ ДИРЕКТОРА

Република Србија
Регулаторна агенција за електронске
комуникације и поштанске услуге
Београд

БРОЈ: 1-03-349-1/22

6.1-01-2022

РЕПУБЛИКА СРБИЈА:

РЕГУЛАТОРНА АГЕНЦИЈА ЗА ЕЛЕКТРОНСКЕ КОМУНИКАЦИЈЕ И ПОШТАНСКЕ УСЛУГЕ

ПАК 106306 11103 Београд
Палмотићева бр.2

ПРЕДМЕТ: Коментари на Нацрт Извештаја о анализи veleпродајног тржишта локалног приступа елементима мреже који се пружа на фиксној локацији

Регулаторна агенције за електронске комуникације и поштанске услуге (У даљем тексту: РАТЕЛ) објавила је на Интернет страници дана 06.12.2021. године, у складу са чл. 34., 35. и 36. Закона о електронским комуникацијама (У даљем тексту: Закон) позив ради прибављања мишљења стручне и шире јавности, у вези са објављеним Нацртом Извештаја о анализи veleпродајног тржишта локалног приступа елементима мреже који се пружа на фиксној локацији (У даљем тексту: Нацрт Анализе). Поступајући по позиву, оператор Предузеће за телекомуникације „Телеком Србија“ а.д. (У даљем тексту: Телеком) у одређеном року износи следеће коментаре:

Тачка 6. подтачка 6.1 – Објављивање одређених података

На тачку 6. подтачку 6.1 став 6., улажемо примедбу на део текста како следи: „Стандардном понудом за услуге приступа елементима мреже и припадајућим средствима треба да буду обухваћене услуге приступа кабловској канализацији ради полагања каблова у свим врстама цеви (нпр. цеви великог пречника од 63 mm до 110 mm, цеви пречника 50 mm, цеви малог пречника од 20 mm до 40 mm, микро цеви од 3mm до 16 mm, и др.), при чему приступ кабловској канализацији мора бити искључиво руковођен слободним простором у оквиру цеви и не може се условљавати минималним бројем цеви на одређеним деоницама, док сервисни простор треба да представља простор који је довољан за увлачење кабла највећег пречника коришћеног на разматраном делу кабловске канализације, што је у складу са међународном праксом“.

У цитираном тексту Нацрта Анализе проширују се и без оправданог разлога уводе нове обавезе Телекому у односу на претходни акт. Наиме, предвиђено је да Стандардна понуда коју ће донети оператор са значајном тржишном снагом садржи понуду о

приступу свим врстама цеви. Такође, у Нацрту Анализе се одређује да сервисни простор треба да представља простор који је довољан за увлачење кабла највећег пречника коришћеног на разматраном делу кабловске канализације, уз образложење да је наведена дефиниција у складу са међународном праксом.

РАТЕЛ се код разлога за увођење новог правила не позива на актуелну релевантну међународну регулативу, што би требао да буде случај већ на праксу. Надаље, ни позивање на праксу која је присутна у већини земаља ЕУ и у Европи није адекватно јер иста не кореспондира са уведеним правилом.

С тим у вези, указујемо да у релевантном међународном праву, која се односи на регулаторни оквир ЕУ из предметне области а са чијим нормативно-правним оквиром се хармонизује право у Републици Србији, као што су Европски законик о електронским комуникацијама и Препоруке Комисије ЕУ из 2018 и 2020. године, које се односе на регулисање ех анте тржишта, није дефинисан и нормиран слободни односно сервисни простор у вези са пружањем услуга приступа кабловској канализацији.

У већини земаља Европе сервисни простор односно слободан простор у цевима није дефинисан на начин како је то предвиђено у Нацрту Анализе, те су с тога неосновани наводи из Нацрта Анализе везани за дефиницију сервисног простора у којој се каже да је иста у складу са међународном праксом. Као параметар за дефинисање сервисног простора треба да се користи пракса која се примењује у већини земаља ЕУ а не пракса успостављена у мањем броју земаља.

Појамови сервисног и слободног простора су неуједначено дефинисани у ЕУ а у одређеном, не малом броју земаља изостала је регулација у овој области.

У прилог наведеној тврдњи да дефиниција сервисног простора предвиђена у Нацрту Анализе не представља међународну праксу како се то сугерише и наводи у самом тексту говоре следеће чињенице:

Сервисни простор

- Сервисни простор није регулисан у Аустрији, Бугарској, Данској, Мађарској, Ирској, Литванији, Луксембургу, Малти, Холандији, Норвешкој, Румунији, Словачкој, Шведској, Швајцарској, Великој Британији.
- У регулаторном оквиру одређеног броја земаља сервисни простор је одређен начелно. У Грчкој је предвиђено да треба оставити довољно простора за одржавање и резерву. Слично решење заступљено је и у Северној Македонији. Телеком Словеније поред техничке резерве одређује развојну резерву. Развојна резерва је простор у кабловској канализацији која је неопходна за развој кабловске мреже Телекома Словеније. За сваки захтев Телеком Словеније погледа постојеће планове развоја мреже, утврђује неопходну развојну резерву и те податке прослеђује оператору.

Слободан простор

- Слободан простор који треба да буде доступан за пружање услуга приступа кабловској канализацији није регулисан у Аустрији, Бугарској, Белгији, Чешкој, Данској, Финској, Мађарској, Ирској, Грчкој, Луксембургу, Малти, Холандији, Пољској, Шпанији, Норвешкој, Румунији, Словачкој, Шведској, Швајцарској, Великој Британији.
- У Немачкој је слободан простор $\frac{1}{4}$ простора у цеви с тим да оператор може да одбије захтев за коришћење прописаног слободног простора уколико у блиској будућности планира коришћење слободног простора. Напомињемо да је термин блиска будућност неодређен.

Из наведеног прегледа евидентно је да је сервисни простор и слободан простор у већини земаља није уопште регулисан или је извршена дерегулација. У одређеном броју земаља регулисан је само начелно, неодређено. Регулаторна тела у Европи у већини

случајева нису се бавила регулисањем ових области већ је то, евентуално препуштено операторима да одреде у форми стандардних понуда.

Узимајући у обзир наведене аргументе, предлажемо да се не усвоји напред наведени део текста, на који смо уложили примедбу и да садржај Стандардне понуде у овом сегменту задржи решење из актуелне Стандардне понуде како следи: "Сервисни простор је простор који је потребан за одржавање постојећих капацитета и простор за евентуалне планиране инвестиције у износу од 40% укупно заузетог простора на разматраном делу кабловске канализације, при чему простор у цеви пречника 50 мм и мање у којој је директно положен кабл сматра заузетим простором".

Истичемо, да је у Европској унији постоји процес дерегулације а не појачане регулације у области *ex ante* тржишта.

У прилог наведеном указује и нова Препоруку Комисије (ЕУ) 2020/2245 од 18. децембра 2020. године о релевантним тржиштима производа и услуга у области електронских комуникација подложним *ex ante* регулацији у складу са ЕЕСС, којом је смањен број тржишта предвиђених као тржишта подложних претходној регулацији.

У тачки 6.1 у делу који одређује елементе које Стандардна понуда за приступ елементима мреже треба да садржи утврђено је да Стандардна понуда треба да обухвати:

- једнократну накнаду за успоставу колокације

У претходној анализи једнократна накнада је била утврђена на следећи начин:

- „једнократну накнаду за успоставу колокације, приступа кабловској канализацији и изнајмљивања оптичког влакна без преносне опреме (дарк фибер)“

Сматрамо да једнократна накнада треба да буде дефинисана као и у претходној анализи имајућу у виду да Телеком Србија има трошкове испитивања техничких могућности као и да је у постојећој Стандардној понуди утврђена цена на следећи начин:

„Једнократна накнада за испитивање техничких могућности за успоставу приступа кабловској канализацији, који је поднео Оператор корисник, износи 30 (тридесет) ЕУР по захтеву.“

Тачка 6.3 Рачуноводствено раздвајање

Трећи пасус у Анализи наводи: „Даље, оператор Телеком Србија а.д. ће имати обавезу да, на захтев Агенције, достави велепродајне и интерне трансферне цене, ради утврђивања евентуалног постојања неоправданог унакрсног субвенционисања, као и да, такође на захтев Агенције, омогући увид у закључене уговоре, рачуноводствене податке, укључујући податке о приходима оствареним на тржишту. Агенција може објавити ове податке, уколико би се тиме допринело развоју делотворне конкуренције, водећи рачуна о томе да битно не угрози пословање оператора и поштујући одредбе закона којим се уређује правна заштита пословне тајне.“

Потребно је предвидети да је објављивање података могуће само уз претходну сагласност оператора уз поштовање заштите пословне тајне

Тачка 6.4 Омогућавање приступа и коришћење елемената мреже и припадајућих средстава, на страни 83, у тачки 1 наведено је:

“Из наведених разлога, а сагласно одредбама члана 67. Закона, Агенција констатује да би оператору Телеком Србија а.д., као оператору са ЗТС, било оправдано наложити следеће обавезе прописане одредбом члана 67. став 3. Закона, и то да:

1. омогући другом оператору приступ одређеним елементима мреже и припадајућим средствима, укључујући приступ пасивним мрежним елементима и рашчлањени приступ локалној петљи, нарочито ради омогућавања избора и предизбора оператора и нуђења услуга које се пружају преко локалне петље

Није јасно зашто се наводи услуга избора и предизбора оператора као и на које услуге се мисли под услугама који се пружају преко локалне петље – сматрамо да треба прецизирати.

- У истој тачки 6.4, додата је нова обавеза, тачка 4, али није јасно на које услуге се мисли
- потребно је да се прецизира на које услуге се мисли

- 4. “пружи одређене услуге другим операторима под велепродајним условима.”

- У истој тачки, 6.4, у односу на претходну анализу преформулисана је тачка 5:

- 5.” омогући слободан приступ техничким интерфејсима или другим кључним технологијама неопходним за обезбеђивање интероперабилности услуга или виртуелних мрежних услуга”;

У претходном Извештају је стајало „омогући слободан приступ техничким интерфејсима или другим кључним технологијама неопходним за пружање услуга рашчлањеног приступа локалној петљи;

Сматрамо да је потребно дефинисати на које виртуелне мрежне услуге се мисли.

Тачка 6.5 Контрола цена и примена трошковног рачуноводства

Други пасус: „... Агенција ће донети решење којим ће применом LRIC модела утврдити трошковно засноване цене регулисаних услуга које пружа оператор Телеком Србија а.д., као оператор са ЗТС на релевантном тржишту. Агенција може овим решењем утврдити **фазну примену трошковно заснованих цена у циљу очувања односа на тржишту електронских комуникација. Ако Агенција утврди да трошковно засноване цене према LRIC моделу значајно одступају од цена на упоредивим тржиштима, она може применити метод упоређивања цена или модел текућих трошкова за обрачун цена.**

Оператор Телеком Србија а.д., као оператор са ЗТС, коме ће Агенција одредити обавезу примене трошковног рачуноводства, **сносиће терет доказивања да цене његових услуга произлазе из трошкова, укључујући повраћај улагања по разумној стопи и биће дужан да на захтев Агенције достави детаљно оправдање својих цена.**

Такође, Агенција ће ангажовати **независног ревизора** ради годишње провере усклађености трошковног рачуноводства оператора са ЗТС са прописаним начином примене трошковног рачуноводства и објавиће његов извештај на својој интернет страници.“

Потребно је прецизирати следеће:

1. од када се уводи примена LRIC методологије за одређивање цена услуга дефинисаних у предметној анализи,

2. шта подразумева фазна примена трошковно заснованих цена (да ли се то односи на примену различитих LRIC трошковних модела (čist i LRIC+) или и на примену осталих трошковних методологија прописаних Правилником о примени трошковог принципа),
3. који временски период би покривала фазна примена,
4. потребно је дефинисати или квантификовати шта подразумева значајно одступање.
Такође, који критеријум се узима у обзир приликом одлучивања да ли се цене одређују на основу модела текућих трошкова или на основу упоредивих тржишта (уз прецизирање која упоредива тржишта би се узела у обзир)?
С обзиром да је оператору прописана обавеза примене трошковог рачуноводства, сматрамо да се резултати TD LRIC модела развијеног од стране оператора могу користити приликом упоређивања. Тим пре што регулатори неких европских земаља признају извештавање оператора по TD LRIC методологији, чије цене, за ове намене, могу бити коришћене као цене са упоредивих тржишта.
5. потребно је прецизирати на који начин ће ЗТС оператор вршити доказивање да цене услуга произилазе из трошкова и применом које трошковне методологије (с обзиром да је на предметном тржишту предвиђена обавеза примене трошковог рачуноводства), као и које трошковне методологије би биле предмет ревидовања од стране независног ревизора.

У циљу транспарентног поступка на увођењу трошковно заснованих цена по LRIC методологији, С обзиром да је оператор обезбедио све неопходне податке кроз упитнике за LRIC, достављене од стране Агенције, увидом у модел би се омогућило разумевање начина на који су се достављени подаци искористили.

Такође, спровођењем регулативе применом LRIC методологије, Агенција треба да омогући оператору подстицај даљих улагања у инфраструктуру. Прорачунате цене морају бити стимулативне, јер нагло снижавање може имати утицај на даље инвестиције у развој мреже.

С поштовањем,

ГЕНЕРАЛНИ ДИРЕКТОР

Владимир Лучић